

SYBILLE BEDFORD

BATAKLIK
KUMU

ANI

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
PÜREN ÖZGÖREN

Sybille Bedford
BATAKLIK KUMU

Can Yayınları: 1593

Çağdaş Dünya Edebiyatı: 651

Quicksands, Sybille Bedford

© Sybille Bedford, 2005

İlk basımı Büyük Britanya'da Hamish Hamilton tarafından 2005 yılında yapılmıştır.

© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2005

Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Ocak 2007

Yayına Hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi

Kapak Düzeni: Semih Özcan

Dizgi: Gülay Yıldız

Düzelti: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset

İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-07-0703-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Sybille Bedford
BATAKLIK KUMU

ANI

İngilizce aslından çeviren
PÜREN ÖZGÖREN

CAN YAYINLARI

Sybille Bedford, 1911 yılında Berlin yakınlarındaki Charlottenberg'de başlayan yaşamını 17 Şubat 2006 günü Londra'da noktalanana dek, bir yandan 20. yüzyıla hemen hemen bütünüyle tanıklık ettiği, öte yandan yüzyılın entelektüel çevreleriyle ilişkileri ve bunları yapıtlarına yansımasıyla "çağımızın bir yazarı" tanımını gerçekten hak ediyor. Soylu bir Alman baba ile bir İtalyan prensesi annenin çocuğu olan Sybille, annesiyle babasının ayrılmalarından sonra önce babasıyla Berlin'de, babasının ölümü üzerine de İtalya'da annesinin yanında yaşadı. Orada kendisini yazarlığa yönlendiren Aldous Huxley ile yakın dost oldu. Gerçek soyadı Schoenebeck olan yazar, 1935'te Nazi baskısından kurtulmak için bir İngiliz subayı ile kısa süreli evlilik yaparak Bedford soyadını ve İngiliz pasaportunu aldı. 2. Dünya Savaşı sırasında Amerika'da kalan Bedford, savaş sonrasında Fransa, İtalya, Portekiz'de yaşadıkdan sonra 1979'da Londra'ya yerleşti. Romancı kimliğinin yanı sıra, hukuk ve önemli davalar alanında uzmanlaşmış bir gazeteci de olan Bedford, Lady Chatterley, Oswald'ı öldüren Jack Ruby ve Auschwitz kampı görevlilerinin davalarıyla ilgili incelemeler yazdı. Kraliyet Edebiyat Cemiyeti'nin üyesi olan, Uluslararası PEN'in ikinci başkanlığını yapan ve İngiliz Kraliyet Onur Madalyası ile ödüllendirilen Bedford'un otobiyografik çalışması *Bataklık Kumu*'nun yanı sıra 50 yıla yayılan yazarlık dönemindeki yapıtlarını şöyle sıralayabiliriz: *Don Otavio'ya Ziyaret: Meksika Gezisi Notları*, *Miras* (Yakında Can Yayınları'nda yayınlanacak), *Adaletin Çeşitli Yüzleri*, *Tanrıların Gözdesi* (Yakında Can Yayınları'nda yayınlanacak), *Bir Pusula Hatası*, *Hazlar ve Manzaralar*, *Aldous Huxley* (biyografi), *Yap-Boz*, *Elimizden Gelen Bu Kadar*.

Püren Özgören, 1984'ten bu yana, aralarında Yukio Mişima'nın *Bereket Denizi Dörtlemesi*, Henry Miller'in *Çılgın Üçlü*, Lawrence Durrell'in *Kara Defter*, Ernest Hemingway'in *Cennet Bahçesi*, Toni Morrison'un *Cennet ve Sevilen*, Susan Sontag'ın *Amerika'da*, Halit Hüseyini'nin *Uçurtma Avcısı*, Janet Wallach'ın *Çöl Kraliçesi* adlı kitaplarının da bulunduğu pek çok yapıtı dilimize kazandırdı.

Aliette'e

Olup biten her şey bazı sonuçlara yol açar; olup biten her şeyin, mutlaka bir evveliyatı vardır.

Anonim

Perspektif *-la prospettiva-* gerçek nesnelerin konumlarını aynen yansıtabilmek için düz yüzeylerdeki somut nesnelere betimlemeyi hedefler. Bu teknik, Uccello'nun mızrakları, atları, savaşan erkekleri gösteren desenleri kadar "sahici" imgelere ya da bir *trompe-l'oeil*¹ kadar gerçeğe ulaşabilir.

Anonim

Geçmiş yazarken, aydınlatıcı, açıklayıcı ögenin bellek olduğunu fark ettim... Gerisi – günlükler, mektuplar, notlar, yalnızca birer tortu...

Anonim

Kim olduğumuzu ve bu konuda ne yapmamız gerektiğini bildiğimizi sanırız, oysa düşüncemiz, son yaşadığımız deneyimin doğası tarafından biçimlendirilmiş, şartlandırılmıştır... Yaşam Zaman'ın soytarısıdır, çünkü bir andan ötekine değişirken, dıştaki ve içteki dünyayı da değiştirir, böylece bir andan diğerine asla aynı kalmayız.

Aldous Huxley'in son denemesi "Shakespeare ve Din"den.

...*Oh pauvre, oh heureux voyageur sur la terre...*²

Anonim

---

¹(Fr.)Resimde gözyanılsaması yaratmak, imgeyle gerçeklik arasındaki sınırları zorlamak için kullanılan sanatsal bir teknik. (Ç.N.)

² (Fr.) Ey zavallı, ey yeryüzündeki mutlu gezgin. (Ç.N.)

Birinci Kitap

Bir Dairenin Kesmeleri

I. Bölüm

*Cenevre: sıradan bir gün – Kimdim ben? Neredeyim? –
Gecikmeler: olaylar, uygunsuz emeller, yaşama aşkı –
Geleceğe bir tekme*

Sürdürmeyi umduğum gibi başlayacağım: ortasından.

Cumartesi, 1 Ağustos. Sabah. Dün gece Cannes'da, peronda gürültüyle kapanan kapının dibine hâlâ ayaklarımdaki kumdan iz bırakarak trenden indim; hiç acelesi olmayan hamalın el arabasını izleyerek çifte gümrükten geçtim... Douane Française... Douane Suisse... önce, istasyon binasının sonundaki tuvalete; sonra yürüdüm, saatlerce boş zamanım vardı; ışığa boğulmuş, su yalazlı, yaz mavisinin yukarısında kar-parıltılı bu ferah, ıslıl ıslıl, lüks kente daldım. Quai des Saules, Pont du Rhône, Pont de l'Isle, Quai des Bergues: Cenevre Gölü, geniş-kıyılı, açık ve karşımda – Jet d'Eau, o incecik su sütunu, kendini gökyüzüne fırlatmış, apak bir kuyruklu yıldız...

Karanın içine doğru elli adım atıyorsun ve her şey değişiyor. Daha eski, kökleri daha kısa bir dünya. Çatılar daha alçak, cepheler daha yalın; gölün ve dağların göz kamaştırıcı parıltısı dışarıda kaldı. Meydanda çınar ağaçları, biraz da gölge var; matbaalar, çiçek tezgâhları, caf ler. Ellerinde ekmeklerle kadınlar geçiyor...

Dar, tirbuşon kıvrımlı sokaklardan yukarıya, Eski Kent'e... bir tepenin üzerindeki kümeleşme, bir başka değişime zemin hazırlıyor – sessizlik, soylulara ait sokak dizile-

ri, mahrem cepheleriyle belediye binaları, arkasındaki bahçeleri fısıldayan yüksek duvarlar.. Yola devam; yokuş yukarı; durarak, sürüklenerek, yürüyerek: dikkatli, meraklı ama amaçsız; tıpkı verilmiş bir sözü, bir bağlantısı olmayan, görkemli eserlere, manzaralara karşı bir yükümlülük taşımayan, onlara selam durmak zorunda olmayan, bulduğuyla yetinmeye hazır, ancak geceyi kentte geçirmeyeceğini bilen bir gezgin gibi...

“İsviçre Güncesi”nden

Eh, evet... Ama o, 1953 Ağustos’uydu ve bu satırlar günceye ne o gün ne de o yaz yazılmıştı; bunlar, coşkuda en küçük bir azalma olmaksızın, ocak ayında, Paris’in altıncı bölgesindeki bir tavan arasında yazıldı; hiç akılda olmayan, niyetlenilmemiş bir keşfin heyecanı, Cenevre’de geçirdiğim o saatlerin aşırı zindeliği şimdi, elli yıl sonra bile hâlâ içimde. *O sırada*, trenden indiğimde, ılımlı bir merak hissediyordum oysa; kendi başıma, kendimi fazlaca kaptırmadan... Ancak dağ, gökyüzü ve su beni birkaç dakika içinde çarptı, sevinç saldırdı. Gün boyunca da sürdü.

Öğleden sonrayı delen, kısa, kavurucu bir tren yolculuğu, Léman ve Mont Blanc’ın ışıltılı bir hançer darbesi gibi, son bir parıltısı, sonra asma bahçeleri, gri-taş şato, Pays de Vaud’un dolgun-yapraklı bayırlarından güzelim kırlara, meyve bahçeleri, çam ağaçları, köknarlar, guguklu saate benzeyen evler, köy kiliselerinin sivri kuleleri: fotoğraf albümü İsviçre’si. O dalgın, yansız sevinç, bir başka kentteki yürüyüşte de sürdü; el yapımı, çocuk-boyutlu bir rüyayı andıran Bern’in üstü kemerli sokaklarında. Hatırlamak için yarım yüzyıllık günceye bakmam gerekmiyor: “Orada çirkin, iri, bakımsız, modaaya uygun ya da yeni tek bir şey yoktu.” Mutluluk, uzun bir akşam alacasında, Lucerne Gölü’ne doğru akan bir başka hızlı, temiz trende, akşam boyunca sürdü; ucuz, isimsiz bir handaki kaba saba, doyurucu akşam yemeğinde, doğru dürüst göremediğim yabancılara ait (adresi istasyondaki bürodan alınan), mütevazı evde geçirilen gece de sürdü; daha sakin, daha derin düşüncelere

dalmış bir halde, bütün o yaz çağılıtı boyunca hiç hız kesmedi: daha sonraki haftalarda... O gün, uzun, beyaz, yandan çarklı bir vapura binmiş, gölün aşığına, bir dostumla buluşacağım küçük otele gitmişim.

* * *

Orada ne işim vardı peki?

Yaşamımın o aşamasında ben kimdim, neydim? Nereye varmışım ve nereden geliyordum? Zamana (yaşıma) gelince; kırklı yaşlarımın başındaydım: İstedğim yerde ve biçimde yaşamakta özgürdüm. Sayılarla ifade edilemeyecek kadar kabarık bir nüfusun aksine, ürkütücü yüzyılızın kırk yılını sağ salim atlatmayı başarmışım ve varoluşumun ayrıcalıklarının da, rizikolarının da bilincindeydim – ara ara da olsa. Bu varoluşu son zamanlarda hangi sütunların desteklediğinin, ayakta tuttuğunun da farkındaydım. Bu payandaların en sağlamı, birkaç ay önce yayınlanan kitabımdı. Ben artık, kendime dediğim, kendime sıkça yinelediğim gibi, *bir yazardım*. Nihayet. O kitap ilk denemem değildi. Yazmak: Yazan –kitap yazan elbette– biri olmak, çocukluktan beri olmak istediğim tek şeydi; onu yüce bir çağrı, bir görev, ne kadar değersiz olsam da bana bahşedilmiş (kim tarafından?) bir ihsan olarak görüyordum... Yetersizliklerim, eksiklerim boldu: resmî bir eğitimden neredeyse tamamen yoksun olmak; sözcükleri kâğıda geçirmekte zorlanmak – *la page vide que sa blancheur défend...*¹ (Fransız edebiyatını çok erken yaşta okudum ve kanıma işledi) doğuştan müthiş bir tembellik... Beni bir yazar yapın, ama henüz değil. Kısacası, ne çocuk odasında yere uzanıp masallar çiziktirmek, ne okulda zorla dayatılan denemeler (doğru dürüst okula gitmedim); sadece yazılmamış harflerin suçluluğuyla dolu bir kafa.

Yirmi yaşına geldiğimde (bu *kadar* geç miydi?), yalapaşap kavranmış iki incelemeyle kendime işkence etmektey-

¹ (Fr.) Beyazlığının savunduğu boş sayfa. (Ç.N.)

² (Fr.) Matbaacının namus lekesi, alçaklığı. (Ç.N.)

dim: Biri Baudelaire'in "*l'infâmie de l'imprimerie*",² ucuz halk baskısının olası hasarlarına bakışı, öteki de Flaubert'in *Madame Bovary*'sinin ağır cezada yargılanışydı. Bir yazar adayının yola böylesine iddialı, gösterişçi eserlerle çıkması insanı irkiliyor. Öte yandan... ne kadar beceriksizce kotarılmış olursa olsun, o toy kaygıyı, çabayı, Baudelaire'in yarıcahilliğe ilişkin öngörüsünü dikkate alarak, yerden yere vurmali mıyım? Constance Chatterley'in mahkemede azarlanışından yüz yıl önce, bağınaz bir yargıyla Emma Bovary arasındaki tartışmanın bende yarattığı büyülenmeye omuz mu silkmeliyim?

Sonra, kendi kendime acı çektirme gayretiyle, üç tane roman yazdım: saatler, aylar, yıllar süren yoğun çabalar, güçlüklerle, zahmetle atılan adımlar, çok ender yaşanan, coşkulu dörtnalalar, ertesi günkü panik. *Yeterince iyi miydi? Bir şeye benziyor muydu? Üç roman: tamamlanmış, daktiloya çekilmiş, bir kez daha (yine benim tarafımdan) temize çekilmiş, Londra ve New York'taki bir dizi yayıncıya gönderilmiş, iyi niyetliler tarafından (bazen) okunup hafiften ümitlendirilmiş; geri çevrilmiş. Haklı olarak. Yeterince iyi değillerdi. Reddedilmek benim için yıkıcı oldu. Her seferinde. Bu arada, hayatımı kazanmanın bir yolunu bulmam gerekiyordu. (Hiç param yoktu; ana kaynağı düşüncesizce kuruttuğum, önünü tıkadığım için para kazanma umudum da. Erdemli davrandım, diye düşünüyordum; sorumsuzca davranmışım, dedim sonradan. Bu başka bir hikâye. Ama korkarım, bir ara ona geri dönmek zorunda kalacağım.)*

Bu romanların gün ışığına (matbaa ışığına) çıkmadığına şimdi memnunum. Dördüncü kitabımı yazarken, onları olduğu gibi görebilmeyi becerdim. Yanlışlık nerdeydi (acemiliğin malum tökezlemelerinin yanı sıra)? Çok fazla okumuştum, çok az biliyordum; o güvenilir, parlak yüzeyin altında, annemin bana sıkça söylediği şeydim galiba: bir papağan. Sefil, zavallı sözcüklerim birer türevdi. İlk esin kaynağına saplanıp kalmakta, diğer genç yazar adaylarından çok daha istekli ve gayretliydim; bu kaynaksa, ilk ergenlik dönemimde sınırsız bir imanla bağlandığım Aldous

Huxley idi. Onun yazma biçimi. Fikirlerinin beni ateşlediğini, tutuşturduğunu ise söylemeye bile gerek yok. Çağdaşlarımızın çoğu gibi, katıksız zekâsından büyülenmişim. Bu zekâ afallatıyor, canlandırıyor: Peşine takıldık. Benim şanssızlığım, Huxley'in tarzını, üslubunu da taklit etmeye çalışmamdı. Bir cümleye zarfla başlamak, bir paragrafın sertçe, keskince bitirilişindeki ritim... Hepsini. Bundan daha iyisinin yapılamayacağını, okurların da zaten –daha cılız da olsa– benzeri bir çeşitlemenin ürünlerinden yeterince hoşnut kalacağını düşünüyordum. Şanssızlığım dedim, çünkü Aldous'un sözcükleri kullanış biçimi, nereden baksanız, benim sahip olduğum (sahiptiysem tabii) yeteneğe hiç de uygun değildi. Ustayı izliyordum, ama çok beceriksizce, çok zavallıca: Aldous Huxley'i sulandırmak, tatsız, yavan bir Huxley olmak demektir.

Yirmi dokuzuma bastığımda, daktiloya çekilmiş üçüncü romanım da Chatto ve NY Harpers tarafından geri çevrildi, buysa, yaptığım az buçuk gazetecilik sayılmazsa, beni durdurdu –bununla yüzleşmeliyim–, yıllarca süren bir suskunluğa itti. Bu yılların, çalışmayarak heba ettiğim diğer zaman dilimlerinin ağırlığını fena halde hissediyorum; şimdi, yitilmiş zamanı artık geri getiremeyeceğim bu 2000'li yıllarda, pişmanlık ve inanmazlıktan sık sık boğulacak gibi oluyorum. Ah, bütün o yapılmadan kalanlar; tembellik, cesaretsizlik ve elbette zihin-çelen bir sürü şey yüzünden... Gündelik döngünün ayartıcı şarkısına göre yaşamının getirdiği dağılmalar, kapılıp gitmeler – şansım, daha çok da seçimlerim, bu çarçur edilmiş yılları çok güzel ya da çok ilginç yerlerde geçirmemi sağladı: öğrenmek, görmek, yolculuk etmek, geceye özgü sokaklarda yürümek, ılık denizlerde yüzmek, dost edinmek ve onları korumak, dallı, sarmaşıklı kafes işleriyle çevrili teraslarda yemekler yemek, yaz yapraklarının altında şarap içmek, ağaç kurbağalarının ve ağustos böceklerinin şarkısını dinlemek, âşık olmak... (Sık sık. Fazlasıyla sık.)

* * *

O yılların bir kısmına Savaş eşlik etti, elbette.

(Burası bir parantez açmanın, 1914 savaşında küçük bir çocuk olduğumu, askerî ya da başka, her türlü şiddete açıkça karşı olan bir anne tarafından, savaşın olanca dehşetini ve mantıksızlığını hissetmemin sağlandığını, hakkında hiçbir şey bilmemeyi yeğleyeceğim –bunu bir dereceye kadar da başardığım– bir başka ülkede doğmuş olduğumu eklemenin tam yeri belki de... Evet, ben Almanya’da doğmuşum, *üstelik* yarı-Yahudi bir soyun torunu olarak. Bir dizi gelişme sonucunda (babamın erken ölümü, annemin daha da erken kaçıışı), Almanya’dan çok erken ayrıldım. Kahverengi Gömlekliler’in henüz kimseyi kaygılandırmadığı, tanıdığımız insanların hâlâ Weimar Cumhuriyeti, Locarno ve Milletler Cemiyeti gibi kavramlarla düşündüğü yıllarda. Oradan tamamen şans eseri ayrılmıştım, üstelik temelli. Buysa zaman içinde, kıyamet henüz ufukta belirmemişken, beni bir kaçak, canını kurtarabilen bir firari yaptı.)

Sağ kalabilmek, canını kurtarabilmek için kişinin yaşıyor olması gerekir. Giderek küçülen Batı’daki bizler için, çoğumuz için, Yirmiler ve Otuzlar çok çetin, kısıtlayıcı yıllardı; büyük umutlarla başlayan, işsiz kalmakla ilerleyen, şurada enflasyonun, burada iflasların, önceleri üstü örtük, sonra apaçık korkuların belirlediği yıllar... (Faşizmin yükselişi ilk ergenliğimle çakıştı, onunla –artık– İtalya’da bulunan kapımızın eşiğinde tanıştım; 1933’te, gözlerini kapayan, görmek istemeyen bir dünyanın tepesine çöken şeyse, çok daha beter bir zulümdü.) Bu arada, birkaç kişi için (hep birkaç, sadece bir avuç: çoğunluk, insan ya da hayvan, yaşamın ta kendisinin çoğu, itibari kıymetin altında yaşarken, felaket pusuya yatmış ölmeyi, öldürmeyi beklerken), evet birkaç kişi için, iki savaş arasındaki yıllar iyiydi; bazı özel yörelerde yetenekler, zevkler serpildi, gelişti. (Fransa’yı düşünün.) Oyun alanları yeniden açılmıştı ve kısa bir süre için, oyuncuların, eğer kişisel trajedilerden korunmuşlarsa, kapanma vaktini düşünmeleri, dert etmeleri gerekmedi. Savaş öncesi. 1939 Eylül’ünde, bütün hayatlar ortadan ikiye kırılıverdi.

* * *

Savaştan sonra: 1945 yazındaki o müthiş ferahlama, canavarı bir ölçekte, her saat, her an katlanılmış olan acıların, ölümün bilinçliliğinden kurtuluş, birkaç günden fazla sürmedi. Çünkü kasten, bile isteye verilen acının tahayyül edilemez doğasına ve yoğunluğuna ilişkin olgular memlekete, bilinçlere ulaştı. Birkaç hafta sonra da, sıra bir sonraki sarıntıyı algılamaya geldi: Atom bombası ve ondan türeyenler – insanın insana uyguladığı iğrençliklerin bir sonu gelecek miydi? Hiç gelmiş miydi? Londra’da, şu sözcükleri yazdığım bir başka yaz günü –1999 yılına ulaştık– verandanın kapıları kuş, böcek seslerine değil, uçak gümbürtülerine açılıyor; saat akşamın yedisi, Radyo Dört üç dakikalık haber özetini az önce verdi: Yeni bir toplu-mezar bulundu – NATO’nun Rusya’yla temasları kesintiye uğradı – Sırplar Kosova’dan kaçıyor – Ulster: Miting mevsimi açıldı – Sinn Fein kurbanlarının kazıları sürüyor – Brighton Bombacısı on dört yılın ardından salıverildi – Kongre, Beyaz Saray’ın silah yasalarını reddetti – Yüz-Hisse Endeksi – Kriket...

Felaketler her şeye rağmen sağ kalabilen bizler için (bir kısmımız için), kişisel olarak, bireysel olarak, bir ölçüye kadar son bulmuştu – dostlarımın çoğu Yahudi’ydi ve/veya siyasi mülteciydi. Sonra, şöyle ya da böyle, bir an geldi ki, olup bitenlere, yeniden olabileceği gerçeğine ve halihazırda *olanlara* sırt çevirme dürtüsü galip geldi; onunla birlikte de, içimizdeki şu hak edilmemiş aklanma, temize çıkma duygusunun azalması ve dünya meselelerinden, yazgımız olduğunu, geleceğimiz olduğunu umduğumuz şeyi çarpıtıp bozan olaylardan uzaklaşma, kaçınma yetisi.

* * *

1947 yılında otuz altı yaşındaydım. İşte, kapılar o zaman açıldı. Özlemle beklenen, mahrum kalınan, nihayet ufukta belirdi: Avrupa’ya dönüş. Çok uzun zamandır dehşete ve

kaosa gömülmüş olan, belki de sonsuza kadar kaybolma tehlikesiyle burun buruna gelen Avrupa, hâlâ oradaydı. Evet, fena halde hırpalanmıştı, ama yüreği, yani Fransa ve İtalya, *les patries de nos coeurs*,¹ temelde, muzaffer bir biçimde, kendisi olarak kalabilmişti. Paris. Chartres. Venedik. Roma... Şurada burada yerle bir olmuş bir kilise, yıkılmış bir köprü, mucizeyi kanıtliyordu. Buna taşkın, delice bir özgürlük ve yenilenme duygusuyla karşılık verdik. Yazı Normandiya, Paris ve Touraine arasında geçirdim: *les amis retrouvés*;² sonbaharla kışı da –inanılmaz bir ayrıcalık– İtalya’da: önce Venedik, sonra Floransa; bir Lungarno otelinde, ısıtma yok (akşamları küçük şöminede ateş yakmak için, sokakta satılan kütüklerden alıyorduk), ardından Kapri; buradaki ana mıknatıs, sürgünden yeni dönmüş olan Norman Douglas’dı. O yılın (ve onu izleyen on yıllık sürecin büyük bir bölümünün) canlılığı, zindeliği, günbegün yaşanan sarhoşluğu, gerçek varlığımın, benliğimin, özümün bir parçası oldu, sadece oyalanacak ya da nadasa bırakılacak bir anı değil. Neşe, tıpkı keder gibi, iliklere işleyebiliyor.

* * *

Savaş sonrasının İtalya’sı muhteşemdi. Ülke, yaşam pınarlarının yeniden akmaya başladığı insanlara kucak açmıştı; gözler önündeki, *her taraftaki*, sersemletici güzellikle bütünleşmiş, güneşte aylaklık eden insanlar; tatlı hava; yeni, neredeyse mutlak sessizlik. Petrol kıttı, Vespa motosikletler ve takır tukur tramvaylar, şen oyuncaklardı, çıkardıkları gürültüyse yaşıyor olmanın bir başka kanıtı. Tam olmak istediğim, sonsuza kadar kalmak istediğim yerdedim; ben de kaldım. Genellikle yalnızdım, yani ara ara, o çokuluslu, karman çorman ayak bağlarından (böyle kolayca sınıflandırılması daha sonra oldu, o sıralarda hiç de kolay değildi) az çok kaçmayı başardıkça; eşyam, malım mülküm yoktu, bırakın bir evi, belirli bir adresim bile yoktu.

¹ (Fr.) Kalplerimizin vatanları. (Ç.N.)

² (Fr.) Yeniden bulunan, kavuşulan arkadaşlar. (Ç.N.)

Evet, kaldım. Olmak istediğim yerdeydim. İnatçı, direngen, uçarı davrandım; belki de sağduyulu. Hayatımın mantığının sesini mi dinliyordum? Burası, bu an iyiydi; hak edilmiş olsa da olmasa da. Bu İtalya günlerinin coşkısına, bunların geçici, kaypak günler olduğu bilinci eşlik ediyordu. Hem maddi durumum hem de moralim açısından, durumum katlanılmaz gibi görülebilirdi. Uzun süredir hiçbir şey yazmamıştım; kendi açımdan *ben bir hiçtim*. Yine de, yazar olma umudum hâlâ sürüyordu ve büyük bir kibirle, başka bir seçeneği, bir hedefi tartmaya yanaşmıyordum. (Bu tavır bazı dostlarımı kim bilir ne kadar sinir etmiş, aleyhime çevirmiştir?) Yetenekli olup olmadığım sorusuna gelince – bunu ben yanıtlayamazdım– manastır kapısında eli boş dikilen papaz adayından farksızdım: İçeriye alınıp alınmayacağıma başrahip karar verecekti.

Ellerim hiç de boş değildi. Avrupa'ya dönmeden önceki bir yılı, Meksika platolarında seyahat ederek geçirmiştim: çağdaş olaylarla kirlenmemek, masum kalmak üzere seçilen ülkede. Orada, ılık bir gece, bir çiftliğin sundurmasında, bizim yarıküremizdekinden daha boş, çok daha engin, Batılı zihnim için yabancı ve gizemli, as-tropikal bir gökyüzünün altında bir şezlongda yatarken, bir fanilik ve sonsuzluk duygusuna kapılmış bir halde, o gökyüzüne bakarken, aklıma bir kitap fikri geldi. Soyut, esrik, dilsiz, ama dokunaklı, çarpıcı: içimde görünmeksizin devinip duran, hem duru hem karmaşık bir imge, bir vahiy.

O andan sonra yazmak istediğim tek kitap (bütün silahlar ateşlenmişti) Meksika hakkındaydı: Yeni Dünya'nın en eski ülkesi, korkutucu tarihi ve paradoksal bugünüyle Meksika, Aztekler, Fetih, Engizisyon, gümüşe hücum, iç savaşlar, Habsburg İmparatorluğu, *al altro lado del mar*, denizin öteki yanında, modernleşme yanlısı diktatör, yeni bir Monte Carlo yaratmayı deneyen Diaz, Madam Calderon de la Barca, D.H. Lawrence ve Graham Greene, kendi deneyimlerim, yolculuk anılarım, yabancılık, uzaklık, bitmek bilmez, aydınlık manzaralar, şiddet, delilik: allegro ve panik.

Düşünmekle uygulamak arasına gölge düşer. Önce,

Meksika'dan çıkmak gerekiyordu (denizin *doğru* tarafına dönmek). Yabancılar, bu Anglo-Amerikan topraklarla kuşatılmış yörelere çarpılmaya yatkındır: iklimi, hayatın ucuzluğu, hizmetkârlar ordusu (kulağımıza, İngiltere'de artık herkesin kendi çamaşırını yıkadığına ilişkin söylentiler geliyordu). Bizim için (yanımda sevimli, olağanüstü bilgili, doğuştan seyahat-karşıtı bir refakatçim vardı) sorun, mesafelerin büyüklüğüyle akıl almaz, genellikle de tehlikeli ulaşım oldu. Sonunda, Avrupa'ya döndüm. Benim için kısmen sevinçli, kısmen de sarsıcıydı. Artık anlamıştım: Ciddi ciddi yazma vakti gelmişti; ya şimdi olacaktı ya da hiçbir zaman; derin düşünceler ve yetersiz notlar beni bir yere götürmeliydi artık. Ayrıca başka gerçekleri de kabullenmeliydim. Hiç param kalmamıştı. Çeviri yaparak, yemek ve dil dersleri vererek kazandığım üç-beş kuruş harcanmıştı. Beni destekleyecek bir ailem de yoktu. Yapılacak en mantıklı, en onurlu şey, hayatımı kazanmanın bir yolunu bulmaktı. Ah, bunun anlamıysa İtalya'dan ayrılmak, İngiltere'de yaşamak demekti. İşte ben buydum, “yurtdışında” yaşamanın cazibesine kapılmış –ne ilk ne de son– gözü yükseklerde bir *İngiliz* yazar. İyi ama, o Avrupa Birliği öncesi günlerde, yabancıların İtalya'da çalışması yasaktı (Fransa'da da öyle); kendi geçimini sağlayabilen bir ziyaretçi olarak *permesso di soggiorno*¹ edinmeye çalışmak da beceri istiyordu; *douceurs*² ya da doğru bağlantıları kurma meselesi aşılsaydı bile, sistem, gereksiz bürokratik ayrıntıların, kaprislerin ve üstünkörü izlenimlerin rasgele bir karışımıydı – *o kadar da* döküntü olmayan otelin kapıcısının sizin hakkınızdaki düşüncesi, bir gömlek aldığınız dükkânın şöhreti, hesapların ödenip ödenmemesi, yabancıların genel hal ve tavırları: Her ne kadar birkaç şamatacıya göz yumulsa da, mazbut, temiz pak bir giyim tarzı, kısacası *signorile* (toplumsal sınıf tekelinin İngiltere'de olduğunu kim söylüyor?), hoşsa gidecek bir görünüm tercih nedeniydi. Sonunda elinize bir oturma izni verilse de (katlayıp cebinizde taşımak zorunda olduğunuz, zavallı bir

¹ (İt.) Ülkede kalma izni. (Ç.N.)

² (Fr.) Hoşgörü, yumuşaklık. (Ç.N.)

kâğıt parçası) sadece üç ay geçerliydi, üstelik belge elinize geçtiğinde bu sürenin yarısı da çoktan dolmuş oluyordu. Ve yerleşimci-adayının kısa bir süre sonra ülkeden çıkması gerekiyordu. Fransız sınırını bir gıdım geçmek, birkaç gün kalıp geri dönmek, genellikle işe yarıyordu; ardından, bir dizi belgeyi sil baştan doldurmak (ve fotoğraf eklemek) koşuluyla. Biri, diyelim ki Ligurya kıyısında yaşıyorsa, işi kolaydı, ama Napoli Körfezi'nde ya da Kapri'de bir villada oturuyorsa, değil. Bazılarımız bu bürokratik angaryaları ara ara yerine getiriyor, kimimiz de boş verip belgeler için ansızın merkeze çağrılmayı bekliyordu. Araba kullananlar en savunmasız olanlardı; üniformalı bir emir kulu tarafından enselenmeleri, onun ateşli naralarına muhatap olmaları an meselesiydi: “*Deve partire!*” “*Gitmelisiniz!*” Bu haykırışı sadece bir kez duydum; beni un ufak etti. Oturma izni almak, düzgün belgelere sahip olmak, çok sayıda kişi için, çok uzun süren, çok da etkili bir karabasan oldu. Öylesine korkuyordum ki, gizli kapaklı da olsa bir işe girmeye, para kazanmaya kalkışamıyordum.

Bir ikilem? Bir mazeret? Bir işe girmeyi (nitelikler?), disiplinli, çilekeş bir yazarın yapacağı gibi yalnızca geceleri ve hafta sonları yazmayı gerçekten de istiyor muydum? İstemiyordum. O dönemdeki gamsızlığım bugün beni hayrete düşürüyor – *neye* güveniyordum acaba? Bir planım olmadığı gibi, herhangi bir çözüm yolu da üretememiştim. Üzerinde kafa yorulmayan, ardına düşülmeyen çözüm kendiliğinden çıkageldi: Allanah Harper. Savaştan önce tanıştığım bu arkadaşım (şimdi, son sayımda, yarım yüzyıllık dostum), gelirinin bir kısmını tam üç yıl benimle paylaştı: “Böylece Meksika kitabını yazabilirsin.” Bu yaşama ve çalışma sözleşmesinin temeli, asla unutulmaması gereken (ve zaten burada, büyük bir mutlulukla açıkladığım) sınırsız bir cömertlik, sevgi ve güvendi. Kendisinin durumu da çok parlak değildi; bana verdiği para maddi kanatlarını ciddi bir biçimde kırpmaktaydı. Üç ayda bir bana düzenli ödeme yapacak durumda olmadığı için, bir bankadan teminat mektubu aldığını bana çok sonraları açıkladı. Bundan böyle

önemsiz bir şeymiş gibi bahsedebilmekse, dostumun vericiliğinin ölçüsünü gösteren bir başka örnek – parasal düzenlemelerde pürüz çıkmadığı çok ender görülür.

1940'ların sonlarındaydık, insanın elini kolunu bağlayan kısıtlamalar dönemi: Döviz Denetimi'nin en şiddetli olduğu yıllar. İngiltere'den dışarıya çıkarmamıza izin verilen miktar beş pound on şilin miydi neydi? Yasaklar yavaş yavaş, ancak yıllarca sonra gevşedi (sermaye hareketlerindeki her türlü denetimin ta 1979'da, Bayan Thatcher tarafından kaldırıldığını hatırlayalım). O zamanlar, bir Roma bankası tarafından bana yasal olarak, düzenli bir biçimde ödeme yapılabilmesinin tek nedeni, parayı verenin, yani Allanah'ın o sıralarda bir Britanya vatandaşı olmaması ve deniz-aşırı ülkelerde hesap açma hakkının bulunmasıydı.

Böylece, daha yeni ve sivri dilli bir dostumun, Martha Gellhorn'un yazmayan-yazarlar hakkındaki sert yorumları ve buyruğuyla, Ischia Adası'na yollandım ve o yaz, derin düşüncelere gömülmüş bir halde, nihayet oturup yazmaya başladım.

SYBILLE BEDFORD

BATAKLIK KUMU

ANI

Çağdaş İngiliz edebiyatının en önemli yazarlarından **Sybille Bedford**, yaklaşık on yıllık bir suskunluktan sonra anılarıyla dönüyor okurlarına. *Bataklık Kumu*, bizi I. Dünya Savaşı yıllarının Berlin'inden Güney Fransa kıyılarının bohem sanat ortamına, II. Dünya Savaşı sonrasında Londra, New York, Roma ve Paris'ine götüren büyüleyici bir kişisel yolculuk. Soylu bir aileden gelen, 20. yüzyıl başlarının tutucu çevrelerinde yetişen, lezbiyenliği seçişini özgürce yaşayan, Thomas Mann'dan Aldous Huxley'e birçok yazarla dostluk kuran, çağın siyasal, sanatsal ve toplumsal yaşamına yakından tanıklık etmiş bir kadın yazarın gözüpek anıları. Bedford, hem zengin ve renkli, hem de ihanetlerle dolu ve hüzünlü yaşamını usta işi bir roman kadar akıcı ve sürükleyici bir dille anlatıyor. Bedford'ın başyapıtları sayılan *Miras* ve *Tanrıların Gözdesi* adlı romanlarını da yakında Can Yayınları arasında bulacaksınız.

KAPAK RESMİ: EMILIO PETTORUTI

ISBN 978-975-07-0703-2

9 789750 707032

<http://www.canyayinlari.com>